

Genieten van genade

Gods goedheid in de doop

Titus 2:11 en 3:5-6

ds. Jos Douma, Haarlem 12 december 2010

In deze dienst zijn gedoopt: Anne van Hoffen en Dianne Los

Inleiding: (Di)Anne komt van genade

In het gesprek over de doop vroeg jij, Mirjam: kan het niet gaan over genade. Want 'Anne' betekent toch genade?

En inderdaad: Anne is een van de vele afleidingen van de naam Johannes. Die naam betekent: 'De Heer is genadig.' Dus telkens als je 'Anne' zegt, zeg je eigenlijk: 'De Heer is genadig!' Dus als er een moment komt dat Anne wat groter is, en er is reden om haar tot de orde te roepen, en je verheft je stem om hard 'Anne' te roepen, doe dat dan in het besef dat je eigenlijk zegt: 'De Heer is genadig!' Dat geldt ook als je roept: Jan, Hans, Hanna, Anna, Johan, John, Hannes, Hannie en ga zo maar door. Er lopen heel wat mensen rond die luisteren naar de naam 'De Heer is genadig!'

De naam Dianne lijkt wel wat op Anne. En dat vonden we ook wel mooi: Anne en Dianne worden gedoopt. Dianne is vooral afgeleid van Dina, denk ik, voor jullie. Maar de naam Dianne betekent eigenlijk zoiets als: godin van de maan en het licht. Een beetje vrij vertaald: 'goddelijk licht'. En als we zo Dianne en Anne bij elkaar brengen komen we uit bij (al weer wat vrij vertaald): de stralende goddelijke genade! En daar moest het dus over gaan in de preek! En daarbij vond ik het gedeelte dat we gelezen hebben uit de brief aan Titus. Daar gaat het over genade. En dat is ook nog eens heel mooi te verbinden met Advent: het wachten op de verschijning van God in Jezus!

Breaking news!

Als we dat zinnetje uit Titus 2:11 lezen, dan moeten we eigenlijk voor ons zien op een scherm: BREAKING NEWS! 'Verschenen is de genade van God tot redding van alle mensen!' Heb je het al gehoord?! Nu weet ik wel dat de meesten van u dit zinnetje wel vaker hebben gehoord. En strikt genomen is er alleen sprake van breaking news als er een uniek en volkomen nieuw nieuwsfeit te melden valt. Een paar uur later is het al geen breaking news meer.

Maar laten we vanmorgen er iets van ervaren dat wat hier gezegd wordt elke keer weer breaking news is. Waarom? Waarom is het telkens weer nieuws? 1) Omdat we het zo vaak vergeten zijn! En dat kan ook gemakkelijk in een genadeloze samenleving waar je wordt afgerekend op wat je presteert en waar het zwakke niet in tel is en waar we de arme en de zieke naar de marge duwen. Dan zou je zomaar kunnen vergeten dat er zoiets als genade bestaat. 2) We moeten het ook elke dag als breaking news zien omdat we ook de kans lopen dat we denken dat we het wel weten, en dat de boodschap ons eigenlijk een beetje verveelt. 'Genade, Oh ja, daar gaat het in de kerk vaak over. Maar dat is toch niet zo vreselijk interessant. Heb ik al zo vaak gehoord. Daar is het nieuws nu toch wel vanaf?'

Lieve mensen, dat Gods genade verschenen is, is elke dag weer breaking news. Zoals ook staat in een Bijbelboek uit het Oude Testament, Klaagliederen 3: “Zijn barmhartigheden houden niet op, elke morgen zijn zij nieuw.”

‘Gods genade is openbaar geworden tot redding van alle mensen.’ Eigenlijk staat er: ‘Verschénen is de genade van God tot redding van alle mensen!’ Dat verschijnen staat voorop. Het is een verrassing, het is iets volkomen nieuws, het is een unieke onthulling. En we moeten in dit zinnetje van Paulus eigenlijk een echo horen van wat er jaren eerder gebeurd was. Het was nacht. Er waren de velden bij Bethlehem. Herders hielden er de wacht. De schapen blaatten. Het houtvuur knapperde. Er werden grappen verteld. Een enkele herder zat te vechten tegen zijn slaap. En toen... [BREAKING NEWS] ... ‘stond er een engel van de Heer bij hen en werden ze omgeven door het stralende licht van de Heer, zodat ze hevig schrokken. De engel zei tegen hen: ‘Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen, dat het hele volk met grote vreugde zal vervullen: vandaag is in de stad van David jullie redder geboren. Hij is de messias!’

Als we dat woordje ‘verschijnen’ lezen, of ‘openbaar worden’, dan moeten we dit erbij bedenken: dat het gaat om een boodschap met een ongelooflijke impact van een ongelooflijk indrukwekkende God die op een ongelooflijke manier ongelooflijk dichtbij mensen komt door Jezus. Wat betekende die naam ook al weer? Juist: ‘De HEER redt!’ Als Paulus zegt dat Gods genade openbaar is geworden, dan mogen we daar op dit moment wel het eerst aan denken. Dat God ervoor koos om mens te worden. Dat de Zoon de glorie in de hemel verwisselde voor voerbak in een stal.

Want genade is heel concreet. Genade is niet maar een gevoel, of een voornemen of een mooie eigenschap van God. Gods genade is dat hij concrete dingen doet om mensen te redden zelfs als ze er niet om hebben gevraagd. Genade is dat God daden stelt: hij bevrijdt zijn volk uit Egypte, het begint telkens weer opnieuw met een weerbarstig en afvallig volk, hij vergeeft zijn kinderen hun zonden ook al hebben ze het nog zo bont gemaakt, en zijn striemen zijn onze genezing. Dat is allemaal genade. Concrete genade in concrete daden.

Wat een genade!

Maar laten we nog wat stil staan bij dat woordje genade. Want dat moeten we nu wel even spellen. Het is een belangrijk woordje in de Bijbel en ook in de kerk. Je zou zelfs kunnen zeggen: Genade is de core-business van de kerk. Als de kerk niet meer bezig is met genade, als de kerk geen vindplaats van genade is, dan is de kerk geen kerk meer. Een brandweerkorps is geen brandweerkorps meer als ze geen branden bussen. Een kledingwinkel is geen kledingwinkel meer als er geen kleding wordt verkocht. Een school is geen school meer als er geen onderwijs wordt gegeven. En een kerk is geen kerk meer als je er geen genade kunt vinden. Genade is het Unique Selling Point van de kerk (even voor de marketeers onder jullie).

Die genade is dus verschenen, openbaar geworden. Maar is de kerk in staat om die genade ook te ontvangen en uit te delen en er dus van te genieten? Want daar gaat het om. Genieten van genade is genieten van het ontvangen van genade en genieten van het uitdelen van genade. Maar wat is genade eigenlijk?

Ik houd er van om zo 'n vraag eerst te beantwoorden door naar het woord zelf te kijken. Genade. In het Hebreeuws (taal van het Oude Testament) is dat cheen (genade) of chanan (genadig zijn). We kennen het woordje 'gein' wel, van 'een geintje maken' of iets 'geinig vinden'. 'Dat is best geinig.' Gein heeft te maken met humor, met ergens lol aan beleven, ergens vreugde in scheppen. Genade is een vreugdevol woord. Genade heeft ook met humor te maken.

En als we naar het Grieks gaan (de taal van het Nieuwe Testament) dan zeggen we charis (genade), dat we wel kennen uit charisma dat letterlijk genadegave betekent. Zo kun je bijvoorbeeld zeggen dat iemand een begenadigd spreker is, een charismatische spreker. Hij of zij heeft een gave en het is gaaf om naar zo 'n spreker te luisteren. En wat bijzonder leuk is, is dat er een Grieks woord is dat heel dicht bij charis ligt, namelijk het woordje chara. En weet u wat dat betekent? Vreugde! Puur plezier! Genade is een feest. Genade is vreugde. Genade genieten. Wat zei die engel ook nogal weer daar in die velden bij Bethlehem. 'Ik verkondig u grote blijdschap!'

Maar nu ook nog even het Latijn, de taal van de vroege kerk. Genade is dan gratia geworden. Gratis! En dat is speciaal voor Nederlanders want die worden helemaal blij als iets gratis is! Genade betekent iets krijgen, gratis en voor niks, gewoon omdat de ander het je gunt. Want aan dat Nederlandse woord moet ik denken bij genade: gunnen. God is een genadige God. Dat betekent: hij gunt ons het goede, hij geeft graag, hij deel graag gul uit. Hij overlaadt ons met zijn gunstbewijzen! Genade is Gods gunst. Genade is dat God ons vergeving gunt, en genezing en bevrijding. Genade is dat God, zonder dat wij er iets voor hoeven of kunnen doen, vreugde, feest, humor, gein, blijdschap in ons leven brengt. Dat is allemaal genade!

En we voelen direct aan dat het de tegenhanger is van zonde, van schuld, van schaamte, van gebondenheid, van pijn en verdriet en bezorgdheid. Ja, je zou kunnen zeggen dat genade het licht is dat God laat schijnen waar het donker is. Of dat donker nu zonde is, of lijden, of gebrokenheid, of frustratie, of teleurstelling.

Genade is dus ook méér dan de vergeving van onze zonden. Genade is nieuw licht, nieuw leven. Genade rekent niet alleen af met ons verleden maar opent ook onze toekomst. Genade is zeker ook – een bekende omschrijving – een 1 verdienen en toch een 10 krijgen. Dat is een ongelooflijke opluchting. En ik hoop dat je die opluchting al vele malen hebt mogen ervaren. Maar genade is meer dan dat: het is ook leren leven als een 10 – niet een verdiende 10 dus maar een gratis ontvangen 10 – leren leven als een 10, je door de Geest van Jezus laten leiden om te groeien in het nieuwe leven dat vol is van God, vol van zijn gulle goedheid, vol van zijn vreugde en zijn vrede en zijn vrijheid. Dat is allemaal genade, lieve mensen. Pure genade.

Al weer heel wat jaren geleden vertelde iemand aan mij dat ze genade maar een naar woord vond. Want haar ouders hadden altijd tegen haar gezegd: 'Meisje, het is allemaal maar genade.' Daar klinkt iets in door van 'het is eigenlijk niks, maar gelukkig zit je dankzij de genade toch niet helemaal op dood spoor.' Dan is genade een doekje voor het bloeden geworden en dan is alle vreugde weg. Dan is genade een duf ding geworden.

Maar vanmorgen delen we het grote nieuws: Genade is een feest! Genade is dansen met de drie-enige God die jou vol vreugde omhelst! Genade is dat Jezus je redt van je self-made saaie leventje en je welkom heet in de mysterieuze wereld die koninkrijk van God heet!

In bad

Maar ik zou het ook nog hebben over de doop... Daarvoor maken we even een sprong van Titus 2:11 naar Titus 3:4. Niet dat daar tussen in niks gebeurt. Want daar gebeurt wel degelijk wat. Daar wordt duidelijk dat genade een kracht is waardoor mensen veranderen. Genade is niet alleen maar een ervaring, niet alleen maar een gezindheid. Genade is de kracht waardoor God je verandert tot de man of vrouw die hij bedoelt heeft toen hij je maakte. Genade betekent een breuk met het oude leven vol – met de woorden van Paulus – goddeloze en wereldse begeerten, kwaadsprekerij, onverstandigheid, ongehoorzaamheid, boosaardigheid, afgunst, elkaar verafschuwen en elkaar haten. Genade betekent een altijd nieuw begin waardoor je door Gods Geest een verlangen krijgt om vredelievend en vriendelijk te zijn, om bezonnen, rechtvaardig en vroom te leven. Dat is dus ook genade: een feest, vreugde, geinig, je gaat ervan genieten, het gaat steeds meer bij je passen omdat Jezus het door je heen aan het doen is. Dan leid je een gered leven, een verlost leven.

Maar hoe komt die redding nu je leven binnen? En dan zijn we bij Titus 3 vers 4 waar 2 vers 11 eigenlijk wordt herhaald: ‘toen zijn de goedheid en mensenliefde – de genade dus! – van God, onze redder, openbaar geworden en heeft hij ons gered’. En dan wordt er in 5 en 6 over de doop wordt gesproken. Dianne en Anne zijn gedoopt vanmorgen. En ik hoop dat we ook zelf iets geproefd hebben van Gods goedheid die we ontvingen in onze eigen doop of dat we een verlangen krijgen om gedoopt te worden als we dat nog niet zijn.

Want we ontdekken vanmorgen weer een nieuw aspect van de doop als we dit op ons in laten werken: ‘Hij heeft ons gered door het bad van de wedergeboorte en de vernieuwende kracht van de heilige Geest, die hij door Jezus Christus, onze redder, rijkelijk over ons heeft uitgegoten.’

Paulus verwijst hier duidelijk naar de doop. De doop als bad. Er wordt een woord gebruikt (loutron) dat te maken heeft met reinigen. Het bad van de doop wast ons schoon van de zonde, het bad van de doop spoelt het oude leven weg, zo door de gootsteen het riool in. Weg ermee! Want de doop is een grenservaring. Daar heb ik in de vorige preek ook iets over gezegd, over wat het betekent om gedoopt te zijn:

“We zijn een grens over gegaan: de grens die loopt tussen het rijk van de duisternis aan de ene kant en het rijk van het licht aan de andere kant. We hebben het oude leven achter ons gelaten en zijn binnen gegaan in het nieuwe leven. We zijn bevrijd uit de greep van de zonde en van de satan en van de dood en we zijn terecht gekomen in de vrijheid van de kinderen van God die eeuwig leven in zich hebben.”

Dat wordt hier ook duidelijk gemaakt. De doop staat voor een volkomen nieuw begin. In compacte bewoordingen: de doop is een wedergeboorte- en vernieuwingsbad. Gedoopt worden betekent dat de heilige Geest iets nieuws in je leven begint, waarbij als het ware al vooruitgegrepen wordt op de toekomst. En dat nieuwe, daar moeten in ieder geval twee dingen over worden gezegd.

1) Allereerst dit: dat het helemaal Gods werk is, het werk van de Geest. Het is gratis, want het is genade, maar we kunnen er ook niets voor doen. Dat zei Paulus ook al: ‘hij heeft ons gered, niet vanwege onze rechtvaardige daden, maar uit barmhartigheid’. Dat woord wedergeboorte laat dat zien. Het is iets totaal nieuws. Het heeft veel te maken met wat Jezus zei tegen een schriftgeleerde met de naam Nicodemus, in Johannes 3: ‘niemand kan het koninkrijk van God binnengaan, tenzij hij geboren wordt uit water en geest. Wat geboren is uit een mens is menselijk, en wat geboren is uit de Geest is geestelijk.’

Nooit worden we in de bijbel dan ook opgeroepen om wedergeboren te worden. Dat slaat ook nergens op: ‘Wedergeboor!’ Dat heeft geen betekenis. Want die nieuwe geboorte is helemaal het werk van de Geest en we kunnen er geen enkele bijdrage aan leveren. De doop maakt als bad van de wedergeboorte duidelijk dat we hierin volkomen afhankelijk zijn van Gods Geest. Gedoopt worden betekent belijden dat je voor de vernieuwing van je leven helemaal op de Geest van Jezus bent aangewezen. Gedoopt worden is overgave aan de Geest.

2) Dat nieuwe wat we dus door het bad heen ontvangen, dat nieuwe leven, is volkomen Gods werk. Dat was het eerste. En het tweede is dit: dat het overvloedig is en vol van genade! Want het gaat om het bad ‘van de vernieuwende kracht van de heilige Geest, die hij door Jezus Christus, onze redder, rijkelijk over ons heeft uitgelopen.’ Hier wordt weer feest gevierd. Een uitbundig feest. Want dat hoort bij feest: overvloed. De Geest en zijn vernieuwende kracht worden rijkelijk over ons uitgelopen. Telkens als er gedoopt wordt, is er ook de onderdompeling in de heilige Geest. Gedoopt worden is weer een beetje Pinksteren vieren.

Genieten

Lieve mensen, er zou nog veel meer over te zeggen zijn, maar ik ga voor nu afronden. Gerben en Jantsje, Jogchem en Mirjam, jullie hebben gezegd dat jullie Anne en Dianne graag willen helpen om te leren begrijpen wat het betekent om gedoopt te zijn.

Geef dan in ieder geval door wat er vanmorgen is gezegd.

- Gedoopt zijn betekent dat je een leven lang mag genieten van genade.
- Gedoopt zijn betekent dat God je zijn goedheid zo ongelooflijk van harte gunt.
- Gedoopt zijn betekent dat je het oude leven achter je hebt gelaten en dat de Geest je binnenleidt in het nieuwe leven van Gods koninkrijk op aarde zoals in de hemel.

En ik weet best wel dat dit mooie woorden zijn, misschien wel een beetje te mooi als we ze naast de praktijk van ons leven leggen. Maar niet de praktijk van ons leven is het evangelie. Gods woorden zijn het evangelie. En die woorden lijken soms te mooi om waar te zijn. Maar ze zijn waar.

Als je door het waterbad bent heengegaan,
opent zich een nieuwe wereld
vol van de Geest
vol van Jezus
vol van een machtige Vader

vol van de drie-enige God die je ten dans vraagt.

Hij wil met je dansen, op weg naar de toekomst.

Laten we bidden...

Handreiking voor de liturgie

Gebed voor de dienst

Votum en zegengroet

Liedboek Gezang 126

Onderwijs over de doop

Gereformeerd Kerkboek Gezang 45:1,2 'Laat de kindren tot mij komen'

Doopvragen

Doop

Opwekking 518 'Heer, U bent altijd bij mij'

Opwekking 602 'Vrede van God'

Oproep aan de gemeente

Liedboek Gezang 456:3 'Amen, amen, amen, dat wij niet beschamen'

Dankgebed

Schriftlezing: Titus 2:11-3:7

Liedboek Gezang 328:1 'Here Jezus om uw woord'

Preek 'Genieten van genade! Gods goedheid in de doop'

Gebed

Psalm 98:1,2,3

Het evangelie van Gods wet

Psalm 98:4

Voorbeden

Collecte

Gereformeerd Kerkboek Gezang 108 'Halleluja, eeuwig dank en ere'

Zegen